

УЧАСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У ПРОЦЕСІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ¹

THE INVOLVEMENT OF LAW ENFORCEMENT AGENCIES IN ENSURING THE ECONOMIC SECURITY OF THE STATE

Савчук В.О., студент III курсу

Навчально-науковий інститут права Сумського державного університету

Бондаренко О.С., д.ю.н., доцент,

завідувачка кафедри кримінально-правових дисциплін та судочинства

Навчально-науковий інститут права Сумського державного університету

Стаття фокусується на виокремленні ролі правоохоронних органів у забезпеченні економічної безпеки України. Проблема недостатньої організації та значної кількості правоохоронних органів в Україні серйозно впливає на ефективність заходів, спрямованих на забезпечення економічної безпеки країни. Замість єдиної та сполученої системи спостерігається розсіювання завдань і навіть конфлікти компетенцій між різними органами. Більше того, часті зміни в законодавстві викликають плутанину у діяльності правоохоронних органів, оскільки їм доводиться адаптуватися до нових норм та правил. Наявність різних версій законів, тлумачень та додаткових документів часто створює неоднозначність та розбіжності в роботі органів, що призводить до недоліків у виявленні та запобіганні економічним кримінальним правопорушенням. Це в свою чергу призводить до дестабілізації економічної безпеки України.

У даний час в Україні функціонує ряд правоохоронних органів, відповідальних за різні аспекти забезпечення економічної безпеки, такі як Державна митна служба, Державна податкова служба, Національна поліція України, Національне антикорупційне бюро України, Служба безпеки України та інші. Однак така фрагментація діяльності часто призводить до дублювання зусиль та неефективного використання ресурсів. Відсутність координації між органами викликає проблеми з обміном інформації та виявленням складних фінансових злочинних схем. Це може призвести до того, що деякі аспекти діяльності органів через запутаність їх системи можуть залишитися непошуканими або будуть виявлені занадто пізно, що загрожує економічній безпеці країни.

Відзначається, що класифікація органів як правоохоронних ускладнюється через відсутність чіткого законодавчого визначення терміну «правоохоронні органи», а також через існування значного переліку державних органів, які також можуть відноситися до цієї категорії. Таким чином, ми пропонуємо авторський перелік ключових правоохоронних органів, які своєю ефективною роботою можуть сприяти забезпеченню економічної безпеки.

Зауважується, що протягом останніх п'яти років були здійснені значні зусилля з покращення ефективності діяльності правоохоронних органів у забезпеченні економічної безпеки. Зокрема, сфера безпеки та оборони отримала оновлене законодавство, були прийняті заходи з економічної стабілізації та покращення інвестиційного клімату. Крім того, були внесені зміни до системи протидії корупції та організованій злочинності, а також створені нові державні органи, такі як Національне антикорупційне бюро, Державне бюро розслідувань, Бюро економічної безпеки та безліч інших.

Акцентується, що ефективна співпраця між правоохоронними органами передбачає тісну взаємодію, обмін інформацією, спільне розслідування та взаємну довіру. Ці аспекти допомагають забезпечити безпеку громадян та зміцнити правовий порядок у суспільстві.

Ключові слова: економічна безпека, правоохоронні органи, корупція, органи економічної безпеки, національна безпека.

The article focuses on delineating the role of law enforcement agencies in ensuring Ukraine's economic security. The issue of inadequate organization and a substantial number of law enforcement agencies in Ukraine significantly affects the effectiveness of measures aimed at ensuring the country's economic security. Instead of a unified and cohesive system, there is observed a dispersion of tasks and even conflicts of competence among different agencies. Furthermore, frequent changes in legislation lead to confusion in the activities of law enforcement agencies, as they must adapt to new norms and rules. The presence of various versions of laws, interpretations, and additional documents often creates ambiguity and disparities in the work of the agencies, resulting in shortcomings in detecting and preventing economic criminal offenses. Consequently, this leads to the destabilization of Ukraine's economic security.

At present, in Ukraine, there is a range of law enforcement agencies responsible for various aspects of ensuring economic security, such as the State Customs Service, the State Tax Service, the National Police of Ukraine, the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine, the Security Service of Ukraine, and others. However, such fragmentation of activities often leads to duplication of efforts and inefficient use of resources. Additionally, a lack of coordination among agencies leads to problems in information exchange and the identification of complex financial crime schemes. This can result in certain aspects of agency functioning going unnoticed or being identified too late, posing a threat to the country's economic security.

It is noted that categorizing agencies as law enforcement entities is complicated due to the absence of a clear legislative definition of the term "law enforcement agencies," as well as the existence of a significant list of state bodies that can also fall under this category. Thus, we propose an author's list of key law enforcement agencies that, through their effective work, can contribute to ensuring effective economic security.

Over the past five years, significant efforts have been made to improve the efficiency of law enforcement agencies in ensuring economic security. Specifically, the field of security and defense has received updated legislation, and measures have been taken for economic stabilization and improving the investment climate. Furthermore, changes have been made to the anti-corruption and organized crime resistance systems, and new state bodies such as the National Anti-Corruption Bureau, the State Bureau of Investigations, and the Economic Security Bureau have been established, among others.

Therefore, it is emphasized that effective collaboration among law enforcement agencies entails close interaction, information exchange, joint investigation, and mutual trust. These aspects help ensure citizen safety and strengthen the rule of law in society.

Key words: economic security, law enforcement agencies, corruption, economic security agencies, national security.

Постановка проблеми. Проблематика недостатньої організації та чималой чисельності правоохоронних органів в Україні серйозно впливає на забезпечення ефективності заходів щодо економічної безпеки країни. Замість єдиної та згуртованої системи, спостерігається розсіяність завдань

і навіть конфлікти компетенцій між різними органами. Також, часті зміни у законодавстві викликають плутанину у діяльності правоохоронних органів, адже вони змушені адаптуватися до нових норм та правил. Наявність різних версій законів, тлумачень та додаткових документів часто

¹ Робота виконана в рамках проєкту № 55.15.02-22/24.3Ф-01 за темою «Концептуальні засади реформування системи правоохоронних органів в сучасних умовах трансформації нагляду і контролю щодо забезпечення економічної безпеки України»

створює невизначеність та розбіжності у роботі органів, що призводить до недоліків у виявленні та запобіганні економічним кримінальним правопорушенням. А відтак призводять до дестабілізації економічної безпеки України.

Наразі в Україні функціонує низка правоохоронних органів, які відповідають за різні аспекти забезпечення економічної безпеки: Державна митна служба, Державна податкова служба, Національна поліція України, Національне антикорупційне бюро України, Служба безпеки України та інші. Однак, така розфрагментованість діяльності часто призводить до дублювання зусиль та неефективного використання ресурсів. Крім того, брак координації між органами породжує проблеми з обміном інформації та виявленням комплексних схем фінансових кримінальних правопорушень. Це може призвести до того, що певні аспекти функціонування органів у силу заплутаності їх системи можуть залишатися непоміченими або надто пізно будуть виявлені, що у свою чергу може становити загрозу економічній безпеці держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Не дивлячись на низку змін у законодавстві щодо суб'єктів чи їх повноважень стосовно економічної безпеки держави, її правоохоронних органів, велика кількість аспектів, які прямо чи опосередковано стосуються окремих питань дослідження висвітленої тематики, були предметом наукового інтересу багатьох дослідників. Серед них, О. Правдивець, К. Лопатка, А. Степаненко, С. Лекарь, Ю. Гаруст, А. Стебляк, Ф. Ткачик, І. Гуцул, Є. Вандін, О. Резнік, А. Легін, Б. Дервянко, Г. Муляр, О. Бандурка, Л. Рябовол. Поза тим, зважаючи на особливу актуальність аналізованої тематики в умовах воєнного стану, особливий науковий інтерес, безперечно становить дослідження участі правоохоронних органів у процесі забезпечення економічної безпеки держави та їх загальне розмежування.

Метою статті є комплексна кримінально-правова характеристика участі правоохоронних органів у процесі забезпечення економічної безпеки держави, а також виокремлення окремих аспектів їх взаємодії.

Виклад основного матеріалу. Задля повного розкриття тематики, перш за все, необхідно з'ясувати сутність поняття «економічна безпека держави» та її основних аспектів. Як зазначає О. Провидець термін економічна безпека у законодавстві України нормативно не закріплений, що не надає можливості належним чином

оперувати цією дефініцією, як науковою категорією у ході проведення наукових досліджень в сфері економічної безпеки [1, с. 40–41].

Наприклад, К. Лопатка та А. Шаранова надають наступне визначення цієї категорії: економічна безпека – це стан економіки, що забезпечує достатній рівень соціального, політичного та оборонного існування, невразливість економічних інтересів держави до можливого внутрішнього чи зовнішнього впливу шляхом використання комплексу заходів [2, с. 13].

Також, влучним слід вважати визначення надане А. Степаненком та М. Герасимовим. Автори у своїх напрацюваннях вважають, що економічна безпека – це своєрідний стан економіки, який забезпечує її зовнішню незалежність і внутрішню стабільність [3, с. 39].

Отже, із вищезазначеного можемо запропонувати наступне консолідоване визначення поняття «економічна безпека» – це стан захищеності економічних інтересів держави або громадян від зовнішніх і внутрішніх загроз та викликів, які можуть загрожувати економічній стійкості країни та її стабільності.

Економічна безпека базується на трьох основних принципах, а саме: економічній незалежності, стійкості та стабільності, а також здатності до саморозвитку і прогресу. Як зазначає С. Лекарь вирішення цих важливих завдань можливе за умови поєднання ефективного державного регулювання в економіці з саморегулюванням господарської діяльності, враховуючи актуальні глобальні та регіональні економічні тенденції [4, с. 186–187]. Відзначимо, що внутрішні та зовнішні небезпеки призводять до недостатньої стабільності економіки, що в свою чергу призводить до зниження рівня економічної безпеки країни.

Відповідно до частини 2 пункту 3 статті 3 Закону України «Про національну безпеку» визначено, що одним із фундаментальних національних інтересів України є її «сталій розвиток національної економіки, громадянського суспільства і держави для забезпечення зростання рівня та якості життя населення» [5]. Виходячи із вищезазначеного вважаємо що економічна безпека є інтегральною частиною національної безпеки, і для забезпечення її необхідна активна участь різних структур та органів держави, зокрема правоохоронних.

Наступним важливим етапом цього дослідження є з'ясування сутності поняття «правоохоронні органи».

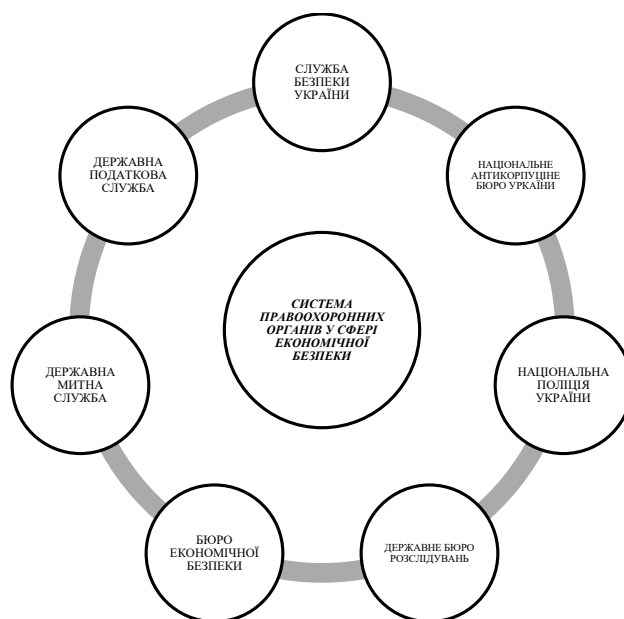

Рис. 1. Система правоохоронних органів економічної безпеки

Під терміном «правоохоронні органи» слід розуміти саме ті державні органи, які наділені, відповідно до чинного законодавства, владними повноваженнями та здійснюють у межах своєї компетенції правоохоронну діяльність [6, с. 14]. Правоохоронні органи відіграють ключову роль у забезпеченні економічної безпеки держави. У чинному законодавстві не визначено чіткий перелік суб'єктів, які забезпечують економічну безпеку держави, і ця тенденція також існує у вітчизняних наукових колах.

Віднесення до групи правоохоронних органів ускладнюється з причини відсутності чіткого законодавчого визначення самого поняття «правоохоронні органи», а також через наявність значного переліку державних органів, які можуть також відноситися до цієї категорії [6, с. 294–296]. Саме так, пропонуємо наступний перелік основних правоохоронних органів, що у міру своєї ефективної роботи можуть сприяти забезпеченню ефективної економічної безпеки (Рисунок 1).

Заради гарантування належного функціонування всіх складових економічної безпеки держави, правоохоронні органи отримують широкий спектр повноважень. Вони існують як невід'ємна частина більшості вітчизняних правоохоронних структур і не виділяються в окрему категорію. Їх можна визначити лише тоді, коли зрозумілими є сфери правдивості, що безпосередньо чи опосередковано стосуються економічної безпеки держави, та провести дотичний аналіз повноважень конкретного правоохоронного органу.

По-перше, одним із основних органів що були подані вище є Бюро економічної безпеки (далі – БЕБ), як зазначає А. Стеблянок, БЕБ – це новостворений орган який поєднує у собі новітню модель кримінальної розвідки у поєднанні із кримінальним аналізом [7, с. 188–189]. Створення БЕБ, має на меті усунення дублювань щодо роботи тих правоохоронних органів, до підслідності яких віднесено злочини, що вчиняються у сфері економіки. У своїй роботі Бюро наділене повноваженнями здійснювати оперативно-розшукову діяльність та досудове розслідування у межах передбаченої законом підслідності.

Так, наприклад у 2023 БЕБ провело аналіз ринку тютюнових-виробників, шляхом зведення кількості придбаної тютюнової сировини, залишків за звітний місяць та її використання при виробленні тютюнових виробів, об'ємів виготовленої продукції, кількості сплачених податків. За результатами співставлення зазначених показників встановлено ризики ухилення від сплати податків групою підприємств на загальну суму понад 8,2 млрд грн, службові особи яких, шляхом маніпулювання показників залишків тютюнової сировини, а також об'ємів її використання, при виробництві тютюнових виробів занижували кількість виробленої тютюнової продукції [13, с. 8].

По-друге, переорієнтування України на досягнення європейських норм у галузі митно-тарифного регулювання та впровадження стратегії економічної стійкості країни надихають на потребу активного моніторингу ризиків у сфері митних питань [8, с. 126–128]. Митні порушення виступають як важливий катализатор дестабілізації економічного розвитку держави, особливо в її стратегічних сферах, сприяючи підвищенню рівня економічної нестабільності.

Одним з основних завдань Державної податкової служби є перевірка коректності розрахунків, вчасності та повноти сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів до бюджету.

Зокрема, у межах боротьби з тіншовим обігом підакцизованої продукції в результаті перевірок за 2022 рік податківцями було встановлено 535 випадків продажу алкогольних напоїв та тютюнових виробів без марок акцизного податку або з підробними на загальну суму 13,6 млн гривень [14].

По-третє, одним із фундаментальних правоохоронних органів економічної безпеки слід вважати Службу безпеки

України. Це обумовлено тим, що цей орган виконує роль правоохоронної установи і має повноваження вирішувати різноманітні завдання, включаючи захист національних економічних інтересів [6, с. 240–245]. Варто відзначити, що цільова спрямованість діяльності даного суб'єкта накладає певний специфічний аспект на його функціонування.

Служба безпеки України є одним з суб'єктів, який забезпечує щільний захист фінансово-економічної безпеки держави, встановлюючи його місце серед інших правоохоронних органів, що забезпечують захист фінансово-економічної безпеки держави [9]. Вважаємо, що вищезазначене відображено в його меті, завданнях, функціях, організаційній структурі, компетенції та юридичній відповідальності суб'єкта.

Саме так, за 2022 рік у свої комплексній роботі Служба Безпеки України запобігла збиткам державі на майже 28 млрд грн [15]. Варто зауважити, що ряд компетенцій у сфері економічної безпеки Служби Безпеки України є розділений чи делегований іншим органам, зокрема таким як БЕБ чи ДБР, проте не зважаючи на це СБУ було та залишається основним органом що забезпечує національну безпеку держави, як і наслідок – економічну.

По-четверте, Національне антикорупційне бюро України (далі – НАБУ) виступає як правоохоронний орган спрямований на боротьбу з корупцією, і його головною місією є проведення розслідувань у сфері кримінальних порушень, що виникають, коли посадові особи отримують неправомірну вигоду значної вартості понад 1,6 млн грн. Щодо особливості цього суб'єкту серед інших слід відзначити його організаційну структуру, яка налічує близько трьох сотень співробітників, що забезпечують його ефективне функціонування. Саме так, у наукових колах виділяють два види аспектів діяльності НАБУ – основні та допоміжні. До основних завдань слід віднести функції досудового розслідування, оперативно-розшукової діяльності, превентивних заходів та забезпечення правопорядку. Допоміжними аспектами діяльності НАБУ у свою чергу ж можна назвати: забезпечення безпеки, взаємодії з громадськістю, управління персоналом, матеріально-технічне забезпечення, здійснення юридичних процедур та співпрацю на міжнародному рівні [10, с. 163–164]. Вважаємо, що попри невеликий штат працівників НАБУ є ефективним органом протидії корупції як складовою що підриває економічну безпеку, адже у своїй роботі вона викриває чимало злочинних схем отримання неправомірної вигоди топ чиновниками що у наслідку, могло б знизити привабливість України для інвестицій, ведення бізнесу, себто, підриванню економічної безпеки як складовою національної.

Наприклад, одним із показових кейсів роботи НАБУ є викриття на одержанні неправомірної вигоди у розмірі 85 тисяч доларів США чинного народного депутата України А. Гунька та двох його співників, що за матеріалами розслідування були авансом за майбутнє отримання державних земель в оренду приватним підприємцем. Загальна сума хабаря повинна була становити 221 тисячу доларів [16].

По-п'яте, роль Національної поліції України у контексті забезпечення адекватного функціонування економічної складової державної безпеки приділяється реальному й ефективному відверненню загроз національній економіці. Саме виходячи із основних функцій НПУ слід визначити що невід'ємною частиною цього процесу залишається протистояння злочинності. Ця протистояння відбувається шляхом реалізації оперативно-розшукових заходів та проведення розслідувань щодо злочинів. Мова йде про дії, які спрямовані на порушення економічних безпеки, а також відповідні корупційні злочини, що не підпадають під юрисдикцію інших антикорупційних правоохоронних органів. Однак важливою складовою їхньої

роботи є також складання протоколів щодо адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією.

Як зазначає О. Бандурка організована злочинність у сфері економіки є найбільш складним, багатогранним і небезпечним явищем, яке посягає насамперед на політичну, економічну, соціальну, правову та моральну сфери суспільства [17]. Одним із яскравих кейсом ефективної роботи НПУ у зазначеній сфері є затримання членів організованої злочинної групи яке проводилося на території двох держав. За матеріалами справи, встановлено 14 потерпілих громадян Латвії, яких шахраї ошукали майже на два мільйони гривень. За результатами проведення двох етапів спецоперації підозру отримали 15 осіб на території України та 5 – у Латвії. Їм інкримінують вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 та 2 ст. 255 (створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участь у ній) та ч. 4 ст.190 (шахрайство) Кримінального кодексу України [18].

По-шосте, Державне бюро розслідувань є одним із нових центральних органом виконавчої влади зі спеціальною компетенцією. Основними формами роботи ДБР є оперативно-розшукова діяльність та досудове слідство. Як зазначає Б. Дерев'яно, крім ДБР, такі форми роботи застосовують близько двох десятків органів і служб у державі. Проте ДБР в основному не змагається за компетенцію з цими органами, такими як прокуратура. З іншого боку, фахівці ДБР мають повноваження щодо документування злочинів, які розслідуються прокурорами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури [11, с. 80–84]. Вважаємо, що навіть попри розпливчате розмежування повноважень між іншими суб'єктами Державне бюро розслідувань України більш зосереджується на роботі щодо недопущення, виявленні, припиненні, розслідуванні та розкритті злочинів, що є наразі під його компетенцію у тісному зв'язку із іншими правоохоронними органами, а також на попередженні вчинення нових порушень. Саме так, протягом 2022 року ДБР відповідно до своїх повноважень здійснювало розслідування у 48 868 кримінальних провадженнях. За період 2022 року було затримано 694 особи, про підозру повідомлено 5 577 фігурантам, до суду направлено 4 524 обвинувальні акти стосовно 4 801 особи. За результатами розслідувань в управлінні державі передано майно на рекордні понад 9,1 млрд грн. Це, зокрема, власність суб'єктів російської федерації в Україні [19].

З огляду на вищезазначене, критичним елементом у системі вищевикладених органів є ефективна взаємодія. Цей процес базується на глибокому розумінні та дотриманні законів та процедур, що регулюють діяльність правоохоронних структур. Взаємодія між ними відіграє вирішальну роль у протидії злочинності, захисті громадянських прав та забезпеченні гарантованої справедливості. Саме так, взаємодія між різними органами, що займаються протидією корупції в Україні, на даний момент не

є повною, що призводить до ускладнення реалізації антикорупційної стратегії. Зазначені труднощі виникають як внаслідок недостатнього стандартизованого регулювання функцій нових структур, так і через певні організаційні фактори [12, с. 63].

Необхідність та обґрунтованість взаємодії правоохоронних органів випливають з того факту, що ці органи спільно переслідують специфічні цілі та завдання, і мають право використовувати державний примус. Таким чином, інтеграція їх зусиль, потенціалу та можливостей сприяє значному підвищенню ефективності боротьби зі злочинністю, а також послідовному забезпеченню дотримання законності та збереженню громадського порядку [20]. Одним із найважливіших аспектів ефективної взаємодії може стати зосередження законодавця на вдосконаленні обміну інформацією. Правоохоронні органи повинні оперативне та точно обмінюватися даними про можливі злочинні діяння, особи, які можуть загрожувати громадській безпеці, та інші важливі деталі. Це дозволить здійснювати оперативне реагування та координацію зусиль для запобігання злочинам та їх припинення. Крім того, спільне проведення розслідувань та оперативних заходів є необхідною складовою взаємодії. Взаємна підтримка та співпраця в цих процесах дозволяють викоринити злочинні структури у державі, встановити винних та притягнути їх до відповідальності згідно з законом.

Також, важливо відмітити позитивну тенденцію, адже протягом останніх п'яти років відбулись реалізація необхідних завдань задля покращення ефективності роботи правоохоронних органів у сфері економічної безпеки. Зокрема, сфера безпеки та оборони отримала оновлене законодавство, а також були здійснені заходи з економічної стабілізації та покращення інвестиційного клімату. Крім того, були внесені зміни до системи протидії корупції та організованій злочинності, а також створені нові державні органи – Національне антикорупційне бюро, Державне бюро розслідувань, Бюро економічної безпеки та ряд інших [4, с. 186–189].

Отже, ефективна взаємодія правоохоронних органів полягає в тісному співробітництві, обміні інформацією, спільному розслідуванні та взаємному довірі, ці аспекти допомагають забезпечити безпеку громадян та зміцнити правовий порядок у суспільстві.

Висновки. Підсумовуючи, хотіли б зазначити, що система правоохоронних органів, що забезпечують економічну безпеку в Україні є дуже складною та розгалуженою. Ключовою проблемою у яких є розмежування їх повноважень та взаємодія між собою. Варто зазначити, що Україна в останні роки проведення реформ зберігає позитивну тенденцію щодо забезпечення економічної безпеки проте, на сьогоднішній день в силу мінливості законодавства існує проблематика стандартизації функцій новостворених органів або їх комплементації між собою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Правдивець О. Економічна безпека, як найвища функція держави. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2022. № 2 (66). С. 40–43.
2. Лопатка К. А., Шаранова Ю. Г. Економічна безпека як економічна категорія: огляд наукових публікацій. *Економічний простір*. 2019. № 148. С. 5–18.
3. Степаненко А. Оцінка економічної безпеки України та її регіонів. *Регіональна економіка*. 2002. № 2. С. 39–54.
4. Лекарь С. Правове регулювання економічної безпеки в Україні. *Підприємство, господарство і право*. 2019. № 12. С. 186–191.
5. Про національну безпеку України. Закон України від 21 червня 2018 року №2469-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 08.08.2023).
6. Гаруст Ю. В., Мельник В. І. Правоохоронні органи на захисті економічної безпеки України: адміністративно-правовий аспект: монографія. Суми: Видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2019. 256 с.
7. Стебляно А. В., Лісов Д. А.. Бюро економічної безпеки як суб'єкт забезпечення економічної безпеки. *Нове українське право*. 2021. Вип. № 6. С. 187–191.
8. Ткачик Ф. П., Гуцул І. А. Митний контроль у забезпеченні економічної безпеки України. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2019. Т. 30 (69), № 5 (2). С. 126–130.
9. Резнік О. М. Адміністративно-правові засади діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Суми, 2019. 40 с.
10. Легін А. В. Національне антикорупційне бюро України: структура, повноваження та функції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. № 54. С. 160–163.

11. Деревянко Б. В. Державне бюро розслідувань як новий державний орган зі спеціальною компетенцією. *Правовий часопис Донбасу*. 2019. № 2. С. 78–84.
12. Муляр Г., Ховпун О. Взаємодія антикорупційних органів України під час розслідування кримінальних проваджень. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2019. № 5. С. 56–65.
13. Звіт про діяльність бюро економічної безпеки України за січень-березень 2023 року. *Бюро економічної безпеки України : вебсайт*. URL: https://esbu.gov.ua/storage/app/sites/32/uploaded-files/Звіт%20січень-березень_compressed.pdf (дата звернення: 10.08.2023).
14. Публічний звіт Державної податкової служби за 2022 рік. *Державна податкова служба : вебсайт*. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-plani-ta-zviti-roboti-/657704.html> (дата звернення: 11.08.2023).
15. Публічний звіт Служби безпеки України за 2022 рік. *Служба безпеки України : вебсайт*. URL: <https://ssu.gov.ua/uploads/documents/2023/04/24/ssu-report-2022-web.pdf> (дата звернення: 11.08.2023).
16. Чинному нардепу повідомили про підозру. *Національне бюро України : вебсайт*. URL: <https://nabu.gov.ua/news/chinnomu-nardepu-rov-domili-pro-p-dozru/> (дата звернення: 11.08.2023).
17. Бандурка, О. М. Захист економічної безпеки підрозділами Національної поліції України. Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми: тези доп. учасників міжнар. наук.-практ. конф. 2019. С. 15–17.
18. Національна поліція України: Організували діяльність «колл-центрів». *Національна поліція України: вебсайт*. URL: <https://www.npu.gov.ua/news/orhanizuvaly-diialnist-koll-tsentriv-natspolitsiia-spilno-z-latviiskiyu-kolehamy-provela-spetsoperatsiiu-iz-zatrymannia-uchasnykiv-zlochynnoi-orhanizatsii> (дата звернення: 11.08.2023).
19. Звіт про діяльність Державного бюро розслідувань за 2022 рік. *Державне Бюро розслідувань : вебсайт*. URL: <https://dbr.gov.ua/assets/files/zvit/zvit-pro-diyalnist-derzhavnogo-byuro-rozsliduvan-za-2022-rik.pdf> (дата звернення: 11.08.2023).
20. Рябовол Л. Т. Взаємодія державних правоохоронних органів: проблема визначення понять. *Наукові записки. Серія: Право*. 2021. № 11. С. 75–80.